

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

522Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 25ΗΣ ΚΑΙ 26ΑΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2017

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά»

[COM(2016) 593 final – 2016/0280 (COD)]

και

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό κανόνων σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων που ισχύουν για ορισμένες επιγραμμικές μεταδόσεις ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και αναμεταδόσεις τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων»

[(COM(2016) 594 final – 2016/0284 (COD)]

και

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις προστατευόμενων έργων και άλλου προστατευόμενου υλικού δυνάμει δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων προς όφελος των τυφλών, των αμβλυόπων και των ατόμων με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/29/EK για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας

[COM(2016) 596 final – 2016/0278 (COD)]

(2017/C 125/03)

Εισηγητής: ο κ. **Juan MENDOZA CASTRO**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 6.10.2016 Συμβούλιο, 26.10.2016 και 24.10.2016
Νομική βάση	Άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθέτηση από το τμήμα	13.1.2017
Υιοθέτηση από την Ολομέλεια	25.1.2017
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	522
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	144/0/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέση μέτρων για την προσαρμογή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή οικονομία.

1.2 Η ΕΕ δεν διαθέτει ένα ολοκληρωμένο σύστημα δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Προκειμένου να το θεσμοθετήσει, κεντρικό στόχο αποτελεί η άρση του κατακερματισμού με την ταυτόχρονη ενίσχυση της προστασίας των δημιουργών από τους τεχνολογικούς κολοσσούς που κυριαρχούν στην αγορά.

1.3 Ο τομέας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ιδιαίτερος περίπλοκος λόγω του ότι περιλαμβάνει πολλούς ενδιαφερόμενους με διαφορετικά συμφέροντα, αλλά που χρειάζονται ο ένας τον άλλο. Οι κανόνες θα πρέπει να επιτυγχάνουν την ισορροπία των δικαιωμάτων όλων αυτών αποφεύγοντας τη γραφειοκρατία και τις περιττές απαιτήσεις.

1.4 Απέναντι στην «προοδευτική» προσέγγιση της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ εισηγείται την αναθεώρηση και την εδραίωση της ισχύουσας νομοθεσίας, με τη συμπεριληψη τροποποιήσεων σε άλλες οδηγίες, την εξέταση της σκοπιμότητας να προταθούν μέτρα για τις περιπτώσεις των μηχανών αναζήτησης και της δωρεάν μετάδοσης περιεχομένου μέσω των δικτύων wi-fi, καθώς και με τη ρύθμιση ορισμένων ζητημάτων μέσω κανονισμών.

1.5 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη σημασία και την ανάγκη να επικυρώσει το συντομότερο η ΕΕ τη Συνθήκη του Μαρακές για την πνευματική ιδιοκτησία στην περίπτωση των τυφλών ατόμων.

1.6 Επιγραμμικές μεταδόσεις ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και ψηφιακές αναμεταδόσεις τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων: Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση της Επιτροπής είναι ενδεδειγμένη και θα ευνοήσει τη διανομή ευρωπαϊκών κινηματογραφικών παραγωγών. Η αρχή της «χώρας προέλευσης» δεν αντιβαίνει προς τον εδαφικό χαρακτήρα του δικαίου και τη συμβατική ελευθερία.

1.7 Προσαρμογή των εξαιρέσεων στο ψηφιακό και διασυνοριακό περιβάλλον: Αν και οι προτάσεις της Επιτροπής προσδιορίζουν ορθώς τα προβλήματα, η ΕΟΚΕ προτείνει μια σειρά τροποποιήσεων στις προτάσεις αυτές, προκειμένου τα πνευματικά δικαιώματα να προσαρμοστούν καλύτερα στις σύγχρονες απαιτήσεις. Πρόκειται για τις ακόλουθες:

- να περιληφθεί η αρχή της αυτοδικαίως ακυρότητας κάθε συμβατικής διάταξης αντίθετης προς τις εξαιρέσεις και τους περιορισμούς των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ⁽¹⁾,
- εξόρυξη κειμένου και δεδομένων:
 - για την προώθηση των καινοτομικών εταιρειών, το πεδίο εφαρμογής (άρθρο 2 της πρότασης) πρέπει να περιλαμβάνει ερευνητές και επιχειρήσεις που επιδιώκουν κερδοσκοπικούς στόχους,
 - η αρχή ότι τα πραγματικά γεγονότα και δεδομένα δεν πρέπει να υπόκεινται σε δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 8), είναι σκόπιμο να περιληφθεί στο κείμενο·
- **αντίγραφα έργων για τη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς** ⁽²⁾: να διασαφηνιστεί και να διευρυνθεί η εξαίρεση ώστε να είναι προσβάσιμα στο διαδίκτυο, για μη κερδοσκοπικούς στόχους, τα έργα που δεν διατίθενται σε εμπορικούς διαύλους ή δεν έχουν ενεργά παραδοθεί από τους δικαιούχους του δικαιώματος,
- να αντικατασταθεί η απαίτηση χρήσης **εξειδικευμένων τερματικών στους χώρους των ιδρυμάτων** ⁽³⁾, ώστε να καταστήσει ουδέτερη από τεχνολογική άποψη την πρόσβαση στα έργα και το υλικό,
- να περιληφθεί μια νέα εξαίρεση, σχετικά με τη **μη εμπορική διασυνοριακή χορήγηση εγγράφων** από τις βιβλιοθήκες και τα αρχεία της Ευρώπης,
- να τροποποιηθεί η εξαίρεση για την **επιστημονική έρευνα για μη εμπορικούς σκοπούς** στην οδηγία InfoSoc, δεδομένου ότι θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολο να εφαρμοστεί σε ορισμένες περιπτώσεις ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Όπως προβλέπεται από την οδηγία 2009/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009 (ΕΕ L 111 της 5.5.2009, σ. 16-22, άρθρο 5) και από την οδηγία 96/9/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996 (ΕΕ L 77 της 27.3.1996, σ. 20-28, άρθρο 15).

⁽²⁾ Άρθρο 5 στην πρόταση της Επιτροπής COM(2016) 593 final.

⁽³⁾ Άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο ιδ) της οδηγίας InfoSoc (ΕΕ L 167 της 22.6.2001, σ. 10).

⁽⁴⁾ <http://libereurope.eu/blog/2016/10/14/basic-guide-eu-copyright-limitations-exceptions-libraries-educational-research-establishments/>

1.8 Η απόφαση με την οποία το Δικαστήριο της ΕΕ δηλώνει ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ο **δανεισμός ψηφιακών βιβλίων** μπορεί να εξομοιωθεί με τον δανεισμό έντυπου βιβλίου⁽⁵⁾ ικανοποιεί ένα επανειλημμένα διατυπωθέν αίτημα των χρηστών βιβλιοθηκών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

1.9 Πρέπει να αξιολογηθεί θετικά η πρόταση που αναφέρεται στην ψηφιοποίηση, τη διανομή και τη διασυνοριακή χρήση έργων που βρίσκονται εκτός εμπορίου (τίτλος III, κεφάλαιο 1).

1.10 Είναι σκόπιμη η εναρμόνιση, με ευρωπαϊκούς κανόνες, της **«εξαιρέσης του πανοράματος»**.

1.11 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το συγγενές αποκλειστικό δικαίωμα των εκδοτών να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν επί εικοσαετία την ψηφιακή χρήση των δημοσιεύσεών τους στον τύπο.

1.12 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι πρέπει οι πάροχοι υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας που αποθηκεύουν και παρέχουν πρόσβαση στο κοινό σε μεγάλες ποσότητες έργων ή άλλου υλικού που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα οποία αναφορτώνονται από τους χρήστες τους, να έχουν την υποχρέωση να υιοθετούν ενδεδειγμένα και αναλογικά μέτρα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η λειτουργία των συμφωνιών με τους δικαιούχους των δικαιωμάτων, ή να αποκλείουν την προσβασιμότητα σε αυτά τα έργα ή υλικό (**value gap**).

1.13 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η πρόταση της Επιτροπής αποτελεί σημαντικό βήμα για την **προστασία των δικαιωμάτων των δημιουργών**, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν δικαίωμα σε εύλογη αποζημίωση για τον δημιουργικό τους μόχθο, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι θα μπορούν να αποκομίσουν το όφελος της εμπορικής επιτυχίας των έργων τους και ότι θα διατηρηθεί υψηλό το επίπεδο προστασίας και χρηματοδότησης των έργων.

1.14 Είναι σκόπιμο να επισημανθεί η ανάγκη να συμβάλουν οι θεσμοί της κοινωνίας των πολιτών στην ενίσχυση της συνειδητοποίησης των χρηστών ως προς την τήρηση των νόμων σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής στην καταπολέμηση της πειρατείας και κάθε μορφής παράνομης χρήσης περιεχομένου το οποίο προστατεύεται από τον νόμο.

2. Οι προτάσεις της Επιτροπής

2.1 Η εξέλιξη των ψηφιακών τεχνολογιών έχει αλλάξει τον τρόπο δημιουργίας, παραγωγής, διανομής και εκμετάλλευσης των έργων και άλλων προστατευόμενων υλικών. Έχουν προκύψει νέες χρήσεις, καθώς και νέοι παράγοντες και νέα επιχειρηματικά μοντέλα. Στο ψηφιακό περιβάλλον, έχουν επίσης εντατικοποιηθεί οι διασυνοριακές χρήσεις και έχουν προκύψει και νέες δυνατότητες ώστε ο καταναλωτής να έχει πρόσβαση σε περιεχόμενο που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

2.2 Αν και οι στόχοι και οι αρχές του δικαίου της Ένωσης στον τομέα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας εξακολουθούν να ισχύουν, είναι απαραίτητο να προσαρμοστεί η εν λόγω νομοθεσία σε αυτήν τη νέα πραγματικότητα. Είναι αναγκαία η παρέμβαση σε επίπεδο ΕΕ για να αποφευχθεί ο κατακερματισμός της εσωτερικής αγοράς.

2.3 Υπό τις συνθήκες αυτές, η στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά⁽⁶⁾ του Μαΐου του 2015 υπογράμμισε την ανάγκη «να μειωθούν οι διαφορές μεταξύ των εθνικών καθεστώτων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και να επιτραπεί η ευρύτερη διαδικτυακή πρόσβαση των χρηστών σε έργα, σε ολόκληρη την ΕΕ», υπογραμμίζοντας επίσης ότι είναι σημαντικό να βελτιωθεί η διασυνοριακή πρόσβαση σε υπηρεσίες περιεχομένου που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς και διευκρινίζοντας τον ρόλο των διαδικτυακών υπηρεσιών στη διανομή έργων και άλλου προστατευόμενου υλικού.

2.4 Τον Δεκέμβριο του 2015, η Επιτροπή δημοσίευσε μια ανακοίνωση⁽⁷⁾ όπου περιγράφονται ορισμένες ειδικές δράσεις και ένα μακροπρόθεσμο όραμα και αντικατοπτρίζεται η ανάγκη για την προώθηση της ενιαίας αγοράς στον εν λόγω τομέα, η επικαιροποίηση των κανόνων σύμφωνα με την ψηφιακή πραγματικότητα, η διασφάλιση ότι οι δημιουργικοί τομείς της Ευρώπης θα εξακολουθήσουν να είναι ανταγωνιστικοί και η διατήρηση ορθής ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των άλλων στόχων της δημόσιας πολιτικής.

2.5 Με βάση την πρόσφατη πρόταση σχετικά με τη διασυνοριακή φορητότητα⁽⁸⁾, η Επιτροπή προτείνει τώρα ένα σύνολο νομοθετικών μέτρων με τρεις στόχους:

- i) τη διασφάλιση ευρύτερης πρόσβασης στο περιεχόμενο εντός ΕΕ και την προσέγγιση νέων ακροατηρίων·

⁽⁵⁾ Υπόθεση C-174/15, Vereniging Openbare Bibliotheken κατά Stichting Leenrecht (ΕΕ C 14 της 16.1.2017, σ. 6).

⁽⁶⁾ COM(2015) 192 final.

⁽⁷⁾ COM(2015) 626 final.

⁽⁸⁾ COM(2015) 627 final.

- ii) την προσαρμογή ορισμένων εξαιρέσεων στο ψηφιακό και διασυνοριακό περιβάλλον· και
- iii) την προώθηση μιας δίκαιης και εύρυθμης αγοράς για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

2.6 Πρώτον, υπάρχει μια πρόταση κανονισμού⁽⁹⁾ που αποσκοπεί στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για τις νέες μορφές διανομής ψηφιακών και επιγραμμικών τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων, παρόμοιων με εκείνες που ισχύουν για τις παραδοσιακές δορυφορικές ή καλωδιακές μεταδόσεις. Οι νέοι κανόνες, οι οποίοι βασίζονται στους ισχύοντες με την οδηγία για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση⁽¹⁰⁾, θα διευκολύνουν και θα επιταχύνουν την κτήση των δικαιωμάτων που απαιτούνται για ορισμένες επιγραμμικές υπηρεσίες που παρέχονται από ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς, καθώς και για ορισμένες υπηρεσίες αναμετάδοσης. Οι εν λόγω κανόνες αποσκοπούν στο να διευκολύνουν την ανάπτυξη της αγοράς και την ευρύτερη διάδοση των ευρωπαϊκών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών παραγωγών. Αυτό, με τη σειρά του, θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής για τον καταναλωτή και αύξηση της πολιτισμικής πολυμορφίας.

2.7 Παράλληλα, η πρόταση οδηγίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά⁽¹¹⁾ δημιουργεί ένα νέο διαπραγματευτικό μηχανισμό, που θα διευκολύνει τη σύναψη συμφωνιών αδειοδότησης, για τη διάδοση των οπτικοακουστικών έργων στις πλατφόρμες που προσφέρουν βίντεο κατά παραγγελία. Αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης πολιτικής προσπάθειας για την αντιμετώπιση των πολλαπλών παραγόντων στους οποίους οφείλεται η χαμηλή διαθεσιμότητα ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων, ιδίως ταινιών, στην Ένωση.

2.7.1 Τα προβλήματα στη χορήγηση αδειών και οι συνακόλουθες νομικές και συμβατικές δυσχέρειες για την εκμετάλλευση των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων στις υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία θα συζητηθούν και αυτά σε έναν συγκροτημένο διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να εξορθολογιστούν οι πρακτικές σχετικά με τη χορήγηση αδειών και τη διευκόλυνση τομεακών συμφωνιών που θα οδηγήσουν σε πιο σταθερή εκμετάλλευση και σε μεγαλύτερη διαθεσιμότητα των ευρωπαϊκών έργων. Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση για τα αποτελέσματα του διαλόγου στα τέλη του 2018.

2.7.2 Τέλος, η παρούσα πρόταση οδηγίας περιέχει επίσης λύσεις για τη διευκόλυνση της χορήγησης αδειών εκμετάλλευσης δικαιωμάτων από τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, που απαιτούνται για την ψηφιοποίηση και διάδοση έργων που δεν κυκλοφορούν στο εμπόριο αλλά έχουν μεγάλη πολιτιστική αξία. Η πρόσβαση σε έργα σε μη εμπορικούς χώρους, όπως είναι για παράδειγμα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι δημόσιες βιβλιοθήκες ή οι μη θεατρικοί χώροι, έχει επίσης μεγάλη σημασία για την τόνωση της πολιτιστικής πολυμορφίας, την εκπαίδευση και τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Επιπλέον, η Επιτροπή εξετάζει, από κοινού με τη European Film Agency Directors (EFAD) και τον οπτικοακουστικό τομέα, τη δημιουργία και χρηματοδότηση, το 2017, ενός καταλόγου ευρωπαϊκών ταινιών για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

2.8 Παράλληλα, έχουν εγκριθεί δύο νομοθετικές προτάσεις⁽¹²⁾ για την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ σχετικά με τη Συνθήκη του Μαρακές, που απαιτεί από τα συμβαλλόμενα μέρη να δημιουργήσουν εξαιρέσεις για την υποστήριξη ατόμων με δυσκολία στην πρόσβαση σε τυπωμένα κείμενα, προκειμένου να μπορούν αυτά να έχουν πρόσβαση σε βιβλία και λοιπό έντυπο υλικό σε μορφότυπους που να τους δίνουν τη δυνατότητα πρόσβασης. Η πρόταση οδηγίας θα δημιουργήσει μια υποχρεωτική εξαίρεση και θα εξασφαλίσει την εφαρμογή της, προκειμένου τα εν λόγω αντιγράφα σε προσβάσιμους μορφότυπους να παραχθούν και να διατεθούν στην ενιαία αγορά. Η πρόταση κανονισμού θα επιτρέψει τη διασυνοριακή ανταλλαγή των αντιγράφων αυτών μεταξύ ΕΕ και τρίτων χωρών που αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέσμη μέτρων για την προσαρμογή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στις απαιτήσεις της ψηφιακής οικονομίας.

3.2 Η ευρωπαϊκή τέχνη κατέχει ηγετικές θέσεις παγκοσμίως, αλλά η κινηματογραφική παραγωγή, η εκδοτική βιομηχανία και η μουσική και καλλιτεχνική δημιουργία πρέπει να αντιμετωπίσουν τον κατακερματισμό της αγοράς, τον μεγάλο πλούτο που αποτελεί η πολιτισμική και γλωσσική πολυμορφία, την ψηφιακή μετάβαση και τις δημοσιονομικές δυσχέρειες.

3.3 Η απλοποίηση του συστήματος αδειοδότησης πρέπει να συμβάλει στη μείωση του κατακερματισμού, τη διευκόλυνση της διασυνοριακής πρόσβασης στο διαδικτυακό υλικό και στην επίτευξη μεγαλύτερης ισορροπίας όσον αφορά την προστασία των δημιουργών, κυρίως έναντι των επιχειρηματικών κολοσσών που ελέγχουν τις ψηφιακές αγορές.

⁽⁹⁾ COM(2016) 594 final.

⁽¹⁰⁾ Οδηγία 93/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 1993 (ΕΕ L 248 της 6.10.1993, σ. 15).

⁽¹¹⁾ COM(2016) 593 final.

⁽¹²⁾ COM(2016) 596 final, COM(2016) 595 final.

3.4 Ο τομέας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας είναι πολύ περίπλοκος, λόγω του ότι περιλαμβάνει πολλούς ενδιαφερομένους με διαφορετικά συμφέροντα, αλλά που χρειάζονται ο ένας τον άλλο. Οι κανόνες θα πρέπει να επιτυγχάνουν την ισορροπία των δικαιωμάτων όλων αυτών των ενδιαφερομένων.

3.5 Η Επιτροπή υιοθετεί μια «προοδευτική» προσέγγιση⁽¹³⁾ και δεν προτείνει συνολική επανεξέταση, αλλά σημαντικές προσαρμογές στις ισχύουσες διατάξεις. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν υπόψη:

- η αναθεώρηση και ενοποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας, με τη συμπερίληψη τροποποιήσεων σε άλλες οδηγίες, όπως αυτή που αφορά τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας⁽¹⁴⁾ και την επιτρεπόμενη χρήση των ορφανών έργων⁽¹⁵⁾,
- ο κανονισμός ως το κατάλληλο νομικό μέσον για τη δημιουργία της ψηφιακής ενιαίας αγοράς⁽¹⁶⁾,
- η αναγκαιότητα ή η σκοπιμότητα να εξεταστούν οι περιπτώσεις των μηχανών αναζήτησης στο διαδίκτυο και η δωρεάν μετάδοση περιεχομένου μέσω δικτύων wi-fi⁽¹⁷⁾.

4. Τα μέτρα για την εξασφάλιση ευρύτερης πρόσβασης στο περιεχόμενο σε ολόκληρη την ΕΕ

4.1 Διαδικτυακές μεταδόσεις των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και ψηφιακές αναμεταδόσεις τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων⁽¹⁸⁾

4.1.1 Στην ΕΕ, ο τομέας προγραμματισμού και μετάδοσης ραδιοφώνου και τηλεόρασης περιλαμβάνει σχεδόν 12 000 επιχειρήσεις, απασχολεί 255 000 άτομα και έχει όγκο συναλλαγών που ανέρχεται σε 66,5 δισ. ευρώ⁽¹⁹⁾. Η μεταρρύθμιση αιτιολογείται καθώς οι υφιστάμενοι μηχανισμοί για τη χορήγηση της άδειας από τον δικαιούχο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων δεν περιλαμβάνουν την επιγραμματική μετάδοση ούτε ορισμένες ψηφιακές αναμεταδόσεις.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της ενσωμάτωσης της αρχής της «χώρας προέλευσης» που έχει ήδη θεσπιστεί στον τομέα των δορυφορικών μεταδόσεων⁽²⁰⁾ και δεν αντιβαίνει προς τον εδαφικό χαρακτήρα του δικαίου και τη συμβατική ελευθερία.

4.1.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι μια τεχνολογικά ουδέτερη τροποποίηση της νομοθεσίας σχετικά με την ψηφιακή αναμετάδοση πρέπει να απλουστεύσει τη διαδικασία απόκτησης δικαιωμάτων για τους νέους παρόχους και, ως εκ τούτου, να βελτιώσει την πρόσβαση σε περιεχόμενο που είναι σημαντικό για τους καταναλωτές.

4.1.4 Η μεταρρύθμιση προβλέπει ορθώς ότι —όταν υπάρχουν δυσκολίες που σχετίζονται με τη χορήγηση αδειών— τα κράτη μέλη θα μεριμνούν ώστε ένας «αμερόληπτος φορέας» να διευκολύνει τη σύναψη συμφωνιών όσον αφορά την πρόσβαση και τη διαθεσιμότητα οπτικοακουστικών έργων σε **πλατφόρμες βίντεο κατά παραγγελία**.

5. Προσαρμογή των εξαιρέσεων στο ψηφιακό και διασυνοριακό περιβάλλον⁽²¹⁾

5.1 Οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία της Ευρώπης αποτελούν χώρο πολιτισμού για τους ευρωπαίους πολίτες και είναι θεμελιώδη για τη μετάδοση της γνώσης, της εκπαίδευσης και της έρευνας. Ταυτόχρονα, προσφέρουν σημαντική οικονομική συνεισφορά από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας⁽²²⁾.

⁽¹³⁾ Ανακοίνωση COM(2016) 592 final.

⁽¹⁴⁾ Οδηγία 2006/116/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006 (ενοποιημένο κείμενο) (ΕΕ L 372 της 27.12.2006, σ. 12-18).

⁽¹⁵⁾ Οδηγία 2012/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012 (ΕΕ L 299 της 27.10.2012, σ. 5-12).

⁽¹⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 51).

⁽¹⁷⁾ Βλέπε την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση C-484/14 Tobias McFadden κατά Sony Music Entertainment Germany GmbH (ΕΕ C 419 της 14.11.2016, σ. 4-5).

⁽¹⁸⁾ Βλέπε υποσημείωση 9.

⁽¹⁹⁾ Eurostat: Programming and broadcasting statistics (2015).

⁽²⁰⁾ Βλέπε υποσημείωση 10.

⁽²¹⁾ Βλέπε υποσημείωση 11.

⁽²²⁾ Η αγορά τους αντιπροσωπεύει 4,8 δισ. ευρώ ετησίως: Outsell report, «Library Market Size, Share, Performance and Trends».

5.2 Λόγω έλλειψης εναρμόνισης, περίπλοκων νομοθεσιών, γεωγραφικών εμποδίων και γλωσσικών διαφορών, οι ευρωπαίοι ερευνητές βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σύγκριση με τους ερευνητές κρατών με ηγετικό ρόλο, όπως οι ΗΠΑ. Συνεπώς, η μεταρρύθμιση πρέπει να επιδιώκει τρεις στόχους: διεύρυνση και προσαρμογή στα νέα τεχνολογικά δεδομένα, εναρμονισμένη και αποχρεωτική εφαρμογή, και ασφάλεια δικαίου στη ρύθμιση των εξαιρέσεων και περιορισμών⁽²³⁾.

5.3 Η Δήλωση της Χάγης (2014) τονίζει τις τεράστιες δυνατότητες για καινοτομία και έρευνα από την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων. Για τους ερευνητές, τις ΜΜΕ και τις μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας, η εξόρυξη κειμένων και δεδομένων αποτελεί πολύ βασικό εργαλείο, που υποχρησιμοποιείται στην ΕΕ λόγω νομικών, τεχνολογικών και συμβατικών περιορισμών.

5.4 Η Επιτροπή προτείνει τη θέσπιση υποχρεωτικών εξαιρέσεων σε διάφορες περιπτώσεις:

— **εξόρυξη κειμένων και δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας** στην περίπτωση αναπαραγωγής και δραστηριοτήτων εξόρυξης που πραγματοποιούν μη κερδοσκοπικοί ερευνητικοί οργανισμοί,

— ψηφιακή χρήση έργων και άλλων αντικειμένων, μόνο χάριν παραδείγματος κατά τη **διδασκαλία**, στο βαθμό που αυτό δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό, και

— **αντίγραφα έργων για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.**

5.5 Παρότι η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι προτάσεις της Επιτροπής προσδιορίζουν ορθώς τα προβλήματα, προτείνει αλλαγές ώστε να υπάρξει καλύτερη προσαρμογή της νομοθεσίας στις τρέχουσες ανάγκες (βλέπε τα συμπεράσματα). Μεταξύ άλλων, είναι σημαντικό να μην ακυρώνονται από συμβατικές ρυθμίσεις ή τεχνολογικά εργαλεία οι εξαιρέσεις από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Από την άλλη πλευρά, είναι σκόπιμο να αναθεωρηθεί η εξαίρεση από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας όσον αφορά την **επιστημονική έρευνα για μη κερδοσκοπικούς σκοπούς** [άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο α)], δεδομένου ότι η εφαρμογή της κρίνεται ιδιαίτερα δυσχερής⁽²⁴⁾.

5.6 Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης να γίνει εναρμόνιση της «**εξαιρέσης του πανοράματος**», σύμφωνα με την οποία οι ιδιώτες μπορούν να αντλούν και να μοιράζονται στο διαδικτυο εικόνες έργων, όπως κτιρίων ή γλυπτών, που βρίσκονται σε δημόσιους χώρους. Η Επιτροπή, παρότι επιβεβαιώνει τη σημασία της εξαίρεσης αυτής, αποφάσισε να διατηρήσει την πιθανή υλοποίησή της, σε προαιρετική βάση, από τα κράτη μέλη.

5.7 Το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα για τα άτομα που είναι τυφλά, αμβλύωπες ή έχουν άλλα προβλήματα ανάγνωσης

5.7.1 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη σημασία και την ανάγκη να επικυρώσει έγκαιρα η ΕΕ τη Συνθήκη του Μαρακές, ώστε να διευκολύνει την πρόσβαση στα δημοσιευμένα έργα για τα άτομα που είναι τυφλά, αμβλύωπες ή έχουν άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων, συνθήκη η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 30 Σεπτεμβρίου 2016. Η Συνθήκη θα δώσει σε πολλούς ευρωπαίους πολίτες, που είναι τυφλοί ή έχουν προβλήματα όρασης, τη δυνατότητα πρόσβασης σε περισσότερα έργα και, ως εκ τούτου, θα τους ανοίξει τον δρόμο για τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, μια θέση απασχόλησης και, τελικά, για την πραγματική κοινωνική ένταξη.

5.7.2 Οι προτάσεις κανονισμού⁽²⁵⁾ και οδηγίας⁽²⁶⁾ θα επιτρέψουν στην Ένωση να εκπληρώσει μια διεθνή υποχρέωσή της στο πλαίσιο της Συνθήκης του Μαρακές. Επιπλέον, είναι σύμφωνη προς τις υποχρεώσεις της Ένωσης που απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

5.8 **Χορήγηση αδειών και μεγαλύτερη πρόσβαση σε περιεχόμενα.** Θα επιτραπεί, ορθώς, η ψηφιοποίηση και διάδοση **έργων εκτός εμπορίου** που δημοσιεύθηκαν για πρώτη φορά στην ΕΕ (άρθρο 7) και η χορήγηση μιας άδειας σε ένα κράτος θα ισχύει σε ολόκληρη την ΕΕ (άρθρο 8).

5.9 Νέο συγγενικό δικαίωμα για τους εκδότες Τύπου

5.9.1 Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφοι 1 και 4 της πρότασης οδηγίας⁽²⁷⁾, τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν στους εκδότες αυτούς το αποκλειστικό δικαίωμα —επί είκοσι έτη— να επιτρέψουν ή να απαγορεύουν την ψηφιακή χρήση των εκδόσεών τους.

⁽²³⁾ Πρβλ. *Towards a modern, more European Copyright Framework*. EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations — Ευρωπαϊκό Γραφείο για τις βιβλιοθήκες και τα κέντρα πληροφόρησης και τεκμηρίωσης)· Europeana — Ευρωπαϊκή ψηφιακή βιβλιοθήκη· Association of European Research Libraries (LIBER) — Σύνδεσμος των Ευρωπαϊκών Βιβλιοθηκών Ερευνών· Public Libraries 2020· International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) — Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκariών και Βιβλιοθηκών.

⁽²⁴⁾ Βλέπε υποσημείωση 4.

⁽²⁵⁾ COM(2016) 595 final.

⁽²⁶⁾ COM(2016) 596 final.

⁽²⁷⁾ Βλέπε υποσημείωση 11.

5.9.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει αυτό το μέτρο, ώστε να εξασφαλίζεται μια δίκαιη και ισότιμη κατανομή της αξίας μεταξύ των εκδοτών Τύπου που τις δημιουργούν και των διαδικτυακών πλατφορμών όπου γίνεται χρήση τους.

5.9.3 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ενώ πολλοί εκδότες Τύπου —θεμελιακοί για τη δημοκρατία— υφίστανται μια χρηματοπιστωτική κρίση που μεταφράζεται σε κλείσιμο εντύπων και μαζικές απώλειες θέσεων εργασίας, εκείνοι που χρησιμοποιούν τις πληροφορίες τους έχουν αυξανόμενα έσοδα ⁽²⁸⁾.

5.10 Χρήσεις προστατευόμενου περιεχομένου στο διαδίκτυο

5.10.1 Οι πάροχοι υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, που αποθηκεύουν και παρέχουν στο κοινό πρόσβαση σε μεγάλο αριθμό έργων ή άλλο υλικό, το οποίο αναφορτώνεται από τους χρήστες και προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, θα λάβουν μέτρα, σε συνεργασία με τους δικαιούχους, με σκοπό την εξασφάλιση της ορθής εφαρμογής των συμφωνιών που συνάπτονται με τους δικαιούχους για τη χρήση των έργων τους ή άλλου υλικού, τα οποία προσδιορίζονται από τους δικαιούχους σε συνεργασία με τους παρόχους υπηρεσιών. Αφενός, θα υπάρξουν μέτρα όπως «αποτελεσματικές τεχνολογίες αναγνώρισης περιεχομένου» αφετέρου, οι εν λόγω πάροχοι θα παρέχουν «κατάλληλα στοιχεία» στους δικαιούχους και θα θεσπίσουν μηχανισμούς καταγγελίας και προσφυγής. Τα κράτη μέλη θα διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ των μερών ⁽²⁹⁾.

5.10.2 Το μέτρο —που η ΕΟΚΕ θεωρεί ενδεδειγμένο— πρέπει να καλύπτει το αξιακό χάσμα (**value gap**) που υφίσταται σήμερα μεταξύ των δικαιούχων και των παρόχων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, δίνοντας τη δυνατότητα στους δικαιούχους πνευματικών δικαιωμάτων να λαμβάνουν καλύτερες αποφάσεις αναφορικά με τη χρήση των έργων τους. Υπάρχουν παραδείγματα υπηρεσιών βασισμένων στη διαφήμιση, που δεν αποδίδουν επαρκώς στους δημιουργούς τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, σε αντίθεση με τις διαδικτυακές υπηρεσίες που πληρώνονται μέσω συνδρομής και τα αποδίδουν ⁽³⁰⁾.

6. Βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς των πνευματικών δικαιωμάτων

6.1 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τη δήλωση της Επιτροπής ότι η παραβίαση των δικαιωμάτων του δημιουργού σε εμπορική κλίμακα, που χαρακτηρίζεται από την παρασιτική εργασία και τις επενδύσεις των άλλων, αποτελεί σήμερα σοβαρή απειλή για τους ευρωπαίους δημιουργούς. Χωρίς ένα αποτελεσματικό και ισόρροπο σύστημα, που να διασφαλίζει την τήρησή τους, τα δικαιώματα του δημιουργού και λοιπά δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ) μένουν απροστάτευτα και οι επενδύσεις στη δημιουργία και την καινοτομία παραλύουν ⁽³¹⁾.

6.2 Οι δημιουργοί πρέπει να έχουν δικαίωμα σε εύλογη αποζημίωση για τον δημιουργικό τους μόχθο, να συμμετέχουν στην εμπορική επιτυχία των έργων τους και να διατηρούν υψηλό επίπεδο προστασίας και χρηματοδότησης των έργων ⁽³²⁾.

6.3 Με την πρόταση, που η ΕΟΚΕ θεωρεί ενδεδειγμένη, θεσπίζονται μέτρα που τείνουν να ενισχύσουν τις συμβατικές δυνατότητες των δημιουργών. Ενώ τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν την υποχρέωση για διαφάνεια, καθώς και τους μηχανισμούς προσαρμογής των συμβολαίων και της εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών, η μεταρρύθμιση ενισχύει τη διαπραγματευτική ικανότητα των δημιουργών και των καλλιτεχνών ⁽³³⁾.

6.4 Είναι σκόπιμο να επισημανθεί η ανάγκη να συμβάλουν οι δημόσιες και ιδιωτικές οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, όσον αφορά τους τομείς που τους αντιστοιχούν, στην ενίσχυση της συνείδησης των χρηστών ως προς το ότι οι δημιουργοί πρέπει να αμείβονται για τα έργα τους στο πλαίσιο που ορίζουν οι νόμοι.

Βρυξέλλες, 25 Ιανουαρίου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽²⁸⁾ Οι διαδικτυακές πλατφόρμες κατέγραψαν, το 2015, έσοδα 153,650 δισ. δολάρια και εκτιμάται ότι τα έσοδα αυτά θα ανέλθουν σε 260,360 δισ. δολάρια το 2020. Βλ. <https://www.statista.com/statistics/237800/global-internet-advertising-revenue/>

⁽²⁹⁾ Βλέπε άρθρο 13.

⁽³⁰⁾ Σύμφωνα με τους Jan Hückmann & Dora Grunwald, το YouTube, με 1 δισεκατομμύριο χρήστες, κατέβαλε, το 2015, 630 εκατ. δολάρια για δικαιώματα του δημιουργού· το Spotify, με κάτι περισσότερο από 10 εκατομμύρια χρήστες, πλήρωσε 2 δισ. δολάρια. Βλέπε την επιχειρηματολογία της Google κατά του μέτρου αυτού στο <https://europe.googleblog.com/2016/09/european-copyright-theres-better-way.html>

⁽³¹⁾ Βλέπε υποσημείωση 13.

⁽³²⁾ Βλέπε υποσημείωση 16.

⁽³³⁾ Όπως προβλέπεται σήμερα από την οδηγία 2014/26/ΕΕ (ΕΕ L 84 της 20.3.2014, σ. 72).